

אדר א' התשע"ו

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

כהנים שלוחי דין או שלוחי דרחמנא

לפרשת תצוה (על פי שיעור של הרב מאיר שפיגלמן)

ביטויים הקשורים לבעלי מקצוע - "מעשה חשב", "מעשה רקס", "מעשה ארג" ו"מעשה חרש אבן", לא נמצא ציווי על אנשים מסוימים לעשות את העבודה, אלא בלשון כללית - "ועשו" או "ועשית". בפסוק ג', זו הפעם היחידה בכל מעשה המשכן שבו מצווה משה להטיל את העבודה על אנשים בעל תכונות מסוימות, ודווקא כאלו שנבחרו ע"י ה'.

גם בטור השני אנו רואים כי פסוקים ב' וד' משתמשים בביטוי זהה, ואילו פסוק ג' משתמש בביטוי אחר.

בטור השלישי נראה כי פסוק ד' הוא החריג, כיון שהוא מתייחס גם ל"בני אהרן", אך הוספה זו עשויה להיות נצרכת בהקשר של הפסוק. לעומת זאת, הוספת המילה "אחיד" לאהרון, איננה מעלה או מורידה בהבנת הפסוק, ולכן הזכרתה או אי הזכרתה היא פרמטר טוב יותר ל"חריגות". ושוב, הפסוק החריג הוא פסוק ג' שמכנה את אהרן בשמו בלבד.

אם כן, בהשוואה זו אנו רואים כי בשלשת הטורים הראשונים פסוק ג' שונה משמעותית מפסוקים ב' ו-ד', ואילו בטור הרביעי החריג הוא פסוק ב'.

נפתח דווקא עם החריגה של פסוק ב'. בעוד מטרת עשיית הבגדים בפסוקים ג' וד' היא "לכהנו ליי", ביטוי התואם את כותרת הפרשיה "ואתה הקרב אליך... לכהנו ליי", בפסוק ב' תכלית הבגדים היא "לכבוד ולתפארת". ביטוי זה מופיע בתורה עוד פעם אחת בלבד.

3. שמות כ"ח ל"ט:

ושבצת הכתנת שש ועשית מצנפת שש ואבנט תעשה מעשה רקס. ולבני אהרן תעשה כתנת ועשית להם אבנטים ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת. והלבשת אתם את אהרן אחיד ואת בניו אתו ומשחת אתם ומלאת את ידם וקדשת אתם וכהנו לי.

פסוקים אלו מופיעים בסוף ציווי בגדי הכהונה, לאחר הפרשיות שהוקדשו למעשה האפוד, החושן, המעיל

בפתיחת פרשת תצווה מופיעה הכותרת לציווי בגדי הכהונה,

1. שמות כ"ח א-ה:

[א] ואתה הקרב אליך את אהרון אחיד ואת בניו איתו מתוך בני ישראל לכהנו לי אהרון נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרון. [ב] ועשית בגדי קודש לאהרון אחיד לכבוד ולתפארת. [ג] ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מילאתיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרון לקדשו לכהנו לי. [ד] ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואיפוד ומעיל וכתונת תשבץ מצנפת ואבנט ועשו בגדי קודש לאהרון אחיד ולבניו לכהנו לי. [ה] והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש.

פרשיה זו נראית כפולה ולא אחידה, כאשר ציווי עשיית הבגדים מופיע בה 3 פעמים בניסוחים דומים. כדי להתמודד עם הקושי נערוך טבלה המשווה את שלשת הציוויים.

2. טבלת ההשוואה:

פס'	מי	מה	למי	למה
ב	ועשית	בגדי קדש	לאהרון אחיד	לכבוד ולתפארת
ג	ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מילאתיו רוח חכמה ועשו	את בגדי אהרון	לקדשו לכהנו לי	
ד	ועשו	בגדי קדש	לאהרון אחיד ולבניו	לכהנו לי

בטור הראשון שונה פסוק ג' לא רק מהפסוקים השכנים לו, אלא מכל תיאור מעשה המשכן. אף שאנו מוצאים

לאחר סיכום בגדי אהרן, מופיע בסוף פסוק ד' ציווי עשיית בגדים לבני אהרן:

ועשו בגדי קודש לאהרון אחיך ולבניו לכהנו לי.

כיוון שבגדים אלו משותפים לאהרון ולבניו, הרי שבגדים אלו שייכים ודאי לבגדי ה"כבוד ותפארת", כפי שראינו בסוף פרשת הבגדים. הבנה זו מסבירה את הדמיון הרב בין פסוק ד' לפסוק ב', שכן פסוק ב' עוסק בבגדי הכבוד והתפארת של אהרן.

5. אם נסכם דברינו, הרי שהפרשיה צריכה להתפרש כד:

ועשית בגדי קודש [=כתנת, מצנפת ואבנט] לאהרון אחיך לכבוד ולתפארת. ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מילאתיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרון [=חושן, אפוד ומעיל] לקדשו לכהנו לי. ואלה הבגדים אשר יעשו [בסך הכל]: חושן ואיפוד ומעיל [=בגדי אהרן], וכתונת תשבץ מצנפת ואבנט [=בגדי קדש]. ועשו בגדי קודש [=כתנת, מגבעת ואבנט] לאהרון אחיך ולבניו לכהנו לי.

מהכפילות וחוסר הבהירות ששררו בפרשה נותרה שאלה אחת בלבד - מדוע מוזכר אהרן גם בפסוק המיוחד לבגדי בניו?

בשיעור שפורסם באתר ישיבת עתניאל הוצע, שיתכן שבני אהרן אינם בעלי מעמד מצד עצמם, אלא רק מכח היותם בני אהרן.

דבר זה מורגש לאורך הפרשיה: שימוש בלשון יחיד - "לכהנו לי", גם כאשר מדובר על אהרן ובניו, וכן אזכור שמותיהם של בני אהרן, כאשר בראש הרשימה מופיע "אהרן" ובסוף הרשימה "בני אהרן". ביטוי מיוחד נמצא בהמשך הפרשה.

6. שמות כ"ט כ"א:

והיית על אהרן ועל בגדיו ועל בניו ועל בגדי בניו אתו, וקדש הוא ובגדיו ובניו ובגדי בניו אתו

פסוק זה מדגיש כי כוחם של בני אהרן, ובמיוחד בהקשר של בגדיהם, נובע מכוחו של אהרן. כך נוכל להסביר מדוע גם כאשר בא הפסוק לחדש את דין בגדי בני אהרן, הוא לא נמנע מלהזכיר את שמו של אהרן.

המסקנה מהדיון לעיל היא שבגדי כהונה מחולקים לשתי מערכות בגדים: "בגדי קדש לאהרון אחיך ולבניו", לעומת "בגדי אהרן לקדשו".

הפער בין מערכות הבגדים הוא עצום. הבגדים מן הסוג הראשון הם בגדים המסמנים שייכות למעמד מסוים, "בגדי קדש" כמו "בגדי אלמנותה" או "בגדי מלוכה". בגדים אלו משמשים כמדים ייצוגיים לעוסקים במלאכת

והציץ. הציווי מתייחס לבגדים המשותפים לאהרן ולבניו - מצנפת/מגבעת, כתנת ואבנט. דווקא בגדים אלו כונו בביטוי "לכבוד ולתפארת". אם כן, בפרשיה בה אנו עוסקים, פסוק ב' עוסק בבגדי ה"כבוד ותפארת" של אהרן - כתנת תשבץ, מצנפת ואבנט.

פסוק ג' מתאר בגדים אחרים, ועל כן מסתבר לייחס אותם לשאר הבגדים של אהרן - אפוד וחושן, מעיל וציץ. ייחוס זה נראה הולם, שכן בגדים אלו ראויים לתואר "בגדי אהרן" (טור שני), בהיותם מיוחדים לאהרן בלבד. כמו כן, ראויה היא עבודת "חכמי לב" (טור ראשון) לבגדים אלו, שכן עשיית כל אחד מהם מתוארת בפרשיה עצמאית (ככלי המשכן), ולא בפסוק אחד כבגדי הכבוד והתפארת.

בציווי המפורש על "חכמי הלב", אנו מוצאים כך,

4. שמות ל"א, ב"י:

ראה קראתי בשם בצלאל... ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה... ואת בגדי השרד ואת בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן...

המונח "בגדי שרד" נתפרש ע"י הראשונים ככיסויי הכלים (במדבר ד'), אך כיסויים אלו כלל לא נזכרו במהלך פרשיות המשכן. לעומת זאת, בפרק ל"ה מופיע הכינוי "בגדי השרד לשרת בקדש", ולכן נראה כי הכוונה לקבוצה מסוימת מתוך בגדי הכהנים. לפי דברינו הכוונה היא אל הבגדים אשר אינם "בגדי קדש", והם הבגדים המיוחדים לאהרן, הראויים לשם המיוחד "בגדי שרד".

אם כן, כפילות הציוויים בפסוקים ב' ו-ג' נפתרה, כיוון שהם מדברים על שני סוגים שונים של בגדים השייכים לאהרון הכהן.

בתחילת פסוק ד' נמצא פירוט שמות הבגדים:

ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט

אם נדייק בנוסח הרשימה, הרי שבין בגד לבגד מצויה ו' החיבור, אך היא נעדרת לפני המצנפת. מבחינה תחבירית עובדה זו מחייבת לחלק את הרשימה כך:

• **חושן ואפוד ומעיל**

• **וכתנת תשבץ, מצנפת ואבנט**

ניסוח זה של הרשימה מחזק את הטענה כי הרשימה מורכבת משני סוגי בגדים - שלשת הראשונים הם "בגדי אהרן"/"בגדי שרד" העשויים "לקדשו", ואילו שלשת האחרונים הם "בגדי קדש" העשויים "לכבוד ולתפארת".

ה'. זוהי גם תנועה הפוכה מהתנועה שראינו בפרשיות המשכן - פרשת תרומה הולכה אותו מהארון שבקודש הקודשים ועד המזבח שבחצר, ואילו בגדים אלו משמשים לכניסה של אהרן מן החוץ אל הקדש.

במסכת יומא (דף י"ט.) עוסקת הגמרא בשאלה האם הכהנים הם "שלוחי דרחמנא" - שליחיו של ה' בפני עם ישראל, או שמא הם "שלוחי דידן" - שליחיהם של עם ישראל בפני ה'. מתוך דברינו נראה ששתי התשובות נכונות. אהרן ובניו נבחרו ע"י ה' להוות את מעמד הקדש ובכך לייצג אותו בפני העם. לשם כך סומנו אהרן ובניו ע"י בגדים מיוחדים המהווים מדים ייצוגיים - "בגדי קדש לכבוד ולתפארת". אך בבגדי הכהונה יש פן נוסף - הכהן הגדול, ע"י מערכת הבגדים הנוספת שהוא לובש, מהווה שליחו של עם ישראל "בבואו לפני ה'".

בין כהן הדיוט לכהן גדול

כידוע, שני סוגי כוהנים משרתים במקדש: כהן גדול וכהן הדיוט. בין שני כוהנים אלו קיים הבדל יסודי: הכהן הגדול נחשב לאדם קדוש, ואילו שאר הכוהנים נקראים כוהנים בלבד. כמובן, אין הכוונה שלא שורה קדושה בעבודתו של הכהן ההדיוט, אלא שהוא עצמו איננו מוגדר כקדוש. כדוגמה לכך, הרי שבפרשת פקודי (מ', יג-טו), כאשר נמשחים הכוהנים לעבודתם, אהרן הוא זה שמתקדש על ידי המשיחה, ואילו הכוהנים נמשחים לכהן בלבד. בדרך כלל הוזכרה קדושה בכהן הדיוט אך ורק כנספח לקדושת הכהן הגדול. גם בתחילת הפרשה שלנו, כפי שראינו לעיל, מופיע ציווי כפול לעשות בגדי קודש לאהרן בלבד. רק בפעם השלישית (כ"ח, ד) נאמר שבגדי הקדש נעשים גם לבני אהרן, אך גם בפעם הזאת הציווי מסתיים בלשון יחיד: "לכהנו ל". החלוקה הבולטת ביותר נמצאת בפרק ל"ט.

12. שמות ל"ט, מא:

"את בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן"

בתחילת פרק זה, נאמר גם כן שבגדי הקודש הם לאהרן הכהן. מאוסף חלקי זה של פסוקים, עולה באופן ברור החלוקה בין אהרן אשר בגדיו מקדשים אותו לבין בניו אשר הבגדים נועדו "רק" כדי לכהן אותם. לכן, גם כאשר ישנם פסוקים אשר ניתן להבינם באופן שונה, יש להעדיף את הפירוש ששומר על חלוקה זו. התורה איננה מסבירה מה טיבה של חלוקה זו, ומדוע רק אהרן נתקדש, בעוד שבניו הופקעו מהקדושה.

שתי בעיות נוספות מתעוררות מעיון בציווי התורה על בגדי הכהונה.

הקודש. לעומת זאת, ל"בגדי השרד" יש יכולת וכוח עצמאי "לקדש" את הלוּבש אותם.

הבדל זה מסביר את הכינויים השונים של אהרן בפרשיה. כאשר מדובר על "בגדי הקדש" הוא מוזכר כ"אהרן אחיך". כינוי זה מאיר פן מסוים באישיותו של אהרן, הקשור למינוי שבמעמד הסנה.

7. שמות ז', א'-ב':

ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך א-להים לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך. אתה תדבר את כל אשר אצוך ואהרן אחיך ידבר אל פרעה

על פי פסוקים אלו, אהרן הוא שליחו של משה בהעברת דבר ה', ועל כן מוזכר כ"אהרן אחיך". בתפקידו זה מסייעים לו גם בניו, שביחד מהווים את "מעמד הקדש". מטרתו של מעמד זה הוא להיות נציגי הקדש עלי אדמות, כך שדרכם ניתן לפנות אל ה' (ע"י עבודת הקורבנות). הבגדים השייכים למעמד זה נועדו לסמן אותו ולהבדיל אותו משאר העם, ועל כן תוארה מטרתם במילים "לכבוד ולתפארת".

בתיאור הבגדים המיוחדים מוזכר אהרן ללא כינוי. זהו פן ייחודי של אהרן שאינו קשור ליחוסו המשפחתי. גם המטרה של בגדים אלו שונה, שכן לא מדובר על בגדים המסמנים את מעמד הקדש, אלא בבגדים שיש להם יכולת לקדש. ונשאלת השאלה: מכח מה הם מקדשים?

אם נעיון במטרות בגדים אלו, נמצא קו משותף להם.

8. ביחס לאפוד נאמר (שמות כ"ח י"ב):

ושמת על כתפת האפד אבני זכרון לבני ישראל ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון.

9. ביחס לחושן נאמר (שמות כ"ח ט-ל):

ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו בבואו אל הקדש לזכרון לפני ה' תמיד. ונתת על חשן המשפט את האורים ואת התמים והיו על לב אהרן בבואו לפני ה' ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ה' תמיד.

10. ביחס למעיל נאמר (שמות כ"ח ל"ה):

והיה על אהרן לשרת ונשמע קלו בבואו אל הקדש לפני ה' ובצאתו ולא ימות

11. ביחס לציץ נאמר (שמות כ"ח ל"ח):

והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לכל מתנת קדשיהם והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'.

הפסוקים חוזרים ומדגישים שבבגדים אלו מייצג אהרן את בני ישראל בבואו לפני ה'. זוהי מטרה הפוכה לגמרי מבגדי הקדש - לא ייצוג ה' בפני העם, אלא ייצוג העם בפני

ב. לחילופין, ייתכן שלדעתו כפרת יום הכיפורים לא היתה אמורה להיערך אלא בקדש בלבד, שם לובש הכהן הגדול את בגדיו הרגילים, ולא בקדש הקדשים.

הרמב"ן הלך גם כן בכיוונו של הרשב"ם, אך הסביר שהצורך בפעמונים הוא ביחס לפרקי העבודה ביום הכיפורים שמתבצעים בהיכל, שבמהלכם לובש הכהן הגדול את שמונת בגדיו הרגילים. על פי פירושו, דווקא יום זה זוקק פעמונים, למעלתו של הכהן הגדול.

17. הרמב"ן:

ומה שאמר למעלה (כאן) ונשמע קולו בבואו אל הקדש ולא ימות, הוא על דעתי ביאור למצות הפעמונים, כי מפני שאין בהם צורך בלבישה, ואין דרך הנכבדים לעשות להם כן, לכך אמר כי צוה בהם בעבור שישמע קולו בקדש, ויכנס לפני אדונו כאלו ברשות, כי הבא בהיכל מלך פתאום חייב מיתה בטכסיסי המלכות, כענין אחשוורוש (אסתר ד יא): וירמוז למה שאמרו במסכת יומא ירושלמי (א ה) וכל אדם לא יהיה באהל מועד (ויקרא טז יז), אפילו אותן שכתוב בהן ודמות פניהם פני אדם (יחזקאל א י) לא היו באוהל מועד, על כן צוה להשמיע קולו כמי שיקרא הוציאו כל איש מעלי, ויבא לעבוד את המלך ביחוד, וכן בצאתו, לצאת ברשות, ושיועד הדבר כדי שיוכלו משרתי המלך לשוב לפניו. ובפרקי היכלות ידוע זה הענין. והנה הטעם שלא יפגעו בו מלאכי אלהים. והזהיר זה בכ"ג למעלתו, וזה טעם לפני ה', כי הוא העובד לפניו שתשרה שכינתו בעבודתו כי מלאך השם צבאות הוא (מלאכי ב ז), כי ההדיוטים יכנסו בהיכל להקטיר ולהטיב :

גם לפי פירוש זה יש להתקשות, שהרי התורה ניסחה את דבריה בכלליות, ולא מיקדה אותם דווקא ביום הכיפורים. מלבד זאת, הרי שייתכן ופרשת עבודת כהן גדול ביום הכפורים לא נאמרה אלא לאחר בניית המשכן, ולפי זה ודאי שדברי הרמב"ן לא ניתנו להיאמר.

הרב מאיר שפיגלמן מציע כיוון שונה בפתרון השאלות שהועלו לעיל. לשיטתו, עלינו לעמוד על תפקידם השונה של הכהנים ההדיוטות, ביחס לתפקידו ולמקום עבודתו של הכהן הגדול, כפי שזה עולה מפשטי המקראות.

בין ההיכל לחצר

מלבד יוצאי דופן חריגים - אליהם נתייחס בהמשך - הרי שאיננו מוצאים בתורה היתר לעבודתו של כהן הדיוט בתוך המשכן עצמו, אלא בחצר בלבד, ובעיקר על גבי המזבח. בכל מקום שמוזכרת עבודה שצריכה להיעשות בתוככי המשכן, הרי שהתורה מטילה אותה דווקא על אהרן.

א. בכמה מקומות מדגישה התורה שתפקידם של בגדי אהרן הוא לשמשו בבואו אל הקודש. כך מבואר ביחס לחושן המשפט, שעל אהרן לשאת אותו.

13. שמות כ"ח, כט):

"בבואו אל הקדש לזכרון לפני ה' "

14. מפסוק זה ניתן ללמוד שגם הציווי על שתי אבני החושן שנאמר לגביו (שמות כ"ח, יב):

"ונשא אהרן את שמותם לפני ה' "

ממוקד בכניסתו של אהרן אל הקודש.

ונשאלת השאלה: מה פשר הקשר ההדוק בין בגדי הכהן הגדול לבין כניסתו לקדש הקדשים?

מלבד זאת, הרי שקושי אמיתי מתעורר ביחס לקביעת התורה שיש לעטר את המעיל בפעמונים. התורה מנמקת דרישה זו בכך שיש צורך שישמע קולו בבואו אל הקודש, כדי שלא ימות.

15. שמות כ"ח, לה):

"והיה על-אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל-הקדש לפני ה' ובצאתו ולא ימות".

פסוק זה קשה ביותר, שהרי כהן גדול לא נכנס עם שמונת הבגדים לקדש הקדשים, אלא לקדש בלבד. במידה שנאמר שכוונת התורה היא לכניסתו של אהרן לקדש, הרי שגם כוהנים הדיוטות נכנסים לקדש, ולגביהם לא מצינו דרישה לפעמונים.

נקודה נוספת הדורשת ביאור היא החוטים מהם טווים את בגדי הכהנים. בגדי כהן גדול מורכבים מתכלת ארגמן תולעת שני זהב ושש. בגדי כהן הדיוט מורכבים, לעומת זאת, משש בלבד. הפריט היחיד שבו יש חוטים אחרים הוא האבנט, וגם בו החוטים רק רקומים על הבגד, ואינם חלק ממנו. גם כאן, התורה לא מבארת את טעם ההבדל בין הכהנים.

בעיית הפעמונים העסיקה את הראשונים. לדוגמא, הרשב"ם קובע שמטרת הפעמונים היא להרחיק את האנשים כדי לקיים את הציווי לפיו אסור שיהיה אדם במשכן בבואו של הכהן לקדש הקדשים.

16. הרשב"ם:

"ולפי שציווה הקב"ה וכל אדם יהיה באוהל מועד לכפר בקודש עד צאתו לכך ציווה הקב"ה ונשמע קולו בבואו ויתרחקו השומעים משם"

כדי ליישב פירוש זה עם העובדה שהכהן הגדול עבד ביום הכפורים עם ארבעה בגדים בלבד - שהמעיל איננו אחד מהם - עלינו לבחור באחת משתיים:

א. לדעת הרשב"ם הרי שמלכתחילה עבודתו של הכהן הגדול בקדש הקדשים, אמורה היתה להתבצע בשמונה בגדים.

אהרן קדוש ובגדיו קדושים משום שהוא מיועד לשרת בקדש. בניו הם "רק" כהנים משום שהם מיועדים לשרת בחצר שאינה קדושה (יחסית כמובן).

דווקא אהרן זקוק לפעמונים משום שרק הוא נכנס להיכל, ורק קולו שלו צריך להישמע בבואו אל הקדש. זהו גם פשרו של הקשר בין הבגדים לבין הכניסה אל הקדש: לא בכניסה לקדש הקדשים עוסקים כאן, כי אם בכניסה אל הקדש, שמחמתה נתקדש הכהן הגדול בבגדים יחודיים.

כך יש להבין גם את הרכבם של הבגדים: רק בגדי אהרן עשויים תכלת ארגמן ותולעת שני משום שחוטם אלו הם שמרכיבים את יריעות המשכן, ואהרן הוא זה שעובד שם. בחצר, לעומת זאת, החוטים המרכיבים את היריעות עשויים משש, ולכן בגדי הכהנים ההדיוטות עשויים גם כן מחוט זה.

כיוון שלמזבח העולה יש זיקה להיכל, והכהנים עובדים על המזבח, נרקמו באבנט גם חוטי צמר. רקמה זו איננה מהווה חלק מהבגד עצמו שהרי אינה ארוגה בו, זאת כדי להזגיש שעיקר תפקידם של הכהנים הוא בחוץ.

נקודה נוספת תומכת בתפיסה זו. הכהן המוציא את הדשן מחוץ למחנה לובש שני בגדים, כהן הדיוט לובש ארבעה, ואילו כהן גדול לובש שמונה בגדים. ניתן להסיק שמספר הבגדים מותנה במקום השירות: עבודה בחוץ טוענת שני בגדים בלבד; עבודה בחצר טוענת ארבעה בגדים, ועבודה בהיכל טוענת שמונה בגדים.

(הערה: קיימת מחלוקת תנאים ביחס לכהן המוציא את הדשן מחוץ למחנה, אבל גם הדעה שדורשת ארבעה בגדים מודה שהחיוב הבסיסי הוא לשני בגדים בלבד, והצורך בארבעה אינו אלא מכיוון שישנו דין כללי שעבודה איננה נעשית בפחות מארבעה בגדים.)

נמצאנו למדים, אם כך, שקיים יחס תלות בין מספר הבגדים ובין מקום העבודה, וככל שמקום העבודה קדוש יותר, מספר הבגדים גדול יותר.

ניתן אף להוסיף על כך ולומר שעם ישראל כולו הוא ממלכת כהנים, ומסיבה זו לעם ישראל יש בגד כהונה אחד והוא הציצית. יש קשר מהותי קושר בין המשכן לבין הציצית. על קשר זה ניתן ללמוד מכך שהביטוי 'פתיל תכלת' משותף לציץ ולציצית, וזאת בנוסף, כמובן, לדמיון הגדול שיש בשמותיהם של אלו. אף מבנה הציצית מזכיר את בגדי הכהונה שכן כנף הציצית מורכב מארבעה חוטים המתפצלים לשנים.

18. כך ביחס לצווי על הקטרת הקטורת (שמות ל', ז):

"והקטיר עליו אהרון קטורת סמים בבוקר בבוקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה"

וכך גם ביחס לצווי על הטבת הנרות והדלקתם:

19. ויקרא כ"ד, א-ד:

(ב) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד (ג) מחוץ לפרכת העדת באהל מועד יערך אתו אהרן מערב עד בקר לפני יהוה תמיד חקת עולם לדורתכם (ד) על המנרה הטהרה יערך את הנרות לפני יהוה תמיד

20. במדבר ח', א-ג:

(ב) דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרת אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות ג ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיה כאשר צוה יהוה את משה ד וזה מעשה המנרה מקשה זהב עד ירכה עד פרחה מקשה הוא כמראה אשר הראה יהוה את משה כן עשה את המנרה

כמו כן, בעוד שלאורך פרשת ויקרא בני אהרן הם אלו שזורקים את הדם על מזבח הנחושת, הרי שבפר כהן משיח ובפר העלם דבר של צבור נאמר שהכהן המשיח הוא זה שמכניס מדמו אל אוהל מועד, זאת בניגוד לחטאת רגילה שבה גם כהן הדיוט יכול לזרוק את דמה. (בעקבות תורת כהנים יש דיון בראשונים ואחרונים אם נדרש כהן משיח בפר העלם דבר של צבור. פשט המקראות מורה לכאורה שיש צורך בכהן משיח, ועיין ברמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ה, הט"ו ובמשנה למלך שם, ואכמ"ל.) גם אם נניח שכהן הדיוט אכן כשר, הרי שהדבר יתאים לדברינו להלן שכיוון שבסופו של דבר כהן הדיוט יכול לעבוד בהיכל המקדש, ממילא יש היתר לעבודתו גם במקרים אלו אף שלכתחילה נשמר הדין שכהן גדול צריך לעשות זאת.)

על פי זה יש לומר שכאשר קובעת התורה בפרשתנו.

21. שמות כ"ט, ל:

"שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבוא אל אהל מועד לשרת בקדש"

אין כוונתה לשירות בקדש הקדשים, אלא לשירות בקדש. שהרי מה הטעם לעבוד בשמונה בגדים במשך שבעה ימים, וזאת כדי להתכונן לעבודת יום הכיפורים הנעשית בארבעה בגדים בלבד. סביר, אם כך, לומר שהכהן הגדול מתכונן לעבודתו בקדש, שהיא כמובן, נעשית בשמונה בגדים.

אם נקבל הנחה זו, שלפיה אין הכהן ההדיוט רשאי לעבוד בקדש, הרי שניתן לפתור את השאלות אותן העלינו לעיל.

24. ויקרא כ"ד, ב-ד:

(ב) **צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד (ג) מחוץ לפרכת העדת באהל מועד יערך אתו אהרן מערב עד בקר לפני יהוה תמיד חקת עולם לדורתכם (ד) על המנרה הטהרה יערך את הנרות לפני יהוה תמיד**

אשר שם אהרן הוא זה שמעלה את הנרות לבדו.

25. פסוק בעייתו נוסף נמצא בסוף פרק כ"ח פסוק מ"ג:
"והיו (המכנסים) על אהרן ועל בניו בבאם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקודש".

ביחס לפסוק זה ניתן להעלות כמה הצעות:

א. בדומה לדברינו לעיל, בניו כאן אלו יורשיו בכהונה הגדולה, אבל הצעה זו איננה מתיישבת כאן יפה בפשט הפסוק.

ב. יש לחלק את הפסוק לשנים: אהרן הוא הבא אל אוהל מועד ואילו בניו הם הניגשים אל המזבח. הצעה זו קשה גם כן, שכן נאמר כאן במפורש "בבואם" ולא בבואו.

ג. הכהנים ההדיוטות רשאים אמנם להיכנס לקדש, אלא שאינם רשאים לעבוד בו. כניסתם לקדש נדרשת לשם פירוק המשכן לקראת היציאה למסע, כפי שמבואר בספר במדבר (ד', יט). הצעה זו נתמכת גם מפיוסוק הטעמים הקובע שהשרות בקודש מוסב רק על המזבח ולא על הכניסה לקדש, ומכאן שהכניסה לקדש אינה דווקא לצורך שרות. חידושה של התורה בפסוק זה הוא, שכניסה זו מחייבת אותם ללבוש מכנסיים, למרות שאין בכניסה זו עבודה.

שלוחי זידן או שלוחי דרחמנא

כדי להשלים את המהלך, עלינו להוסיף פרט חשוב ביחס לאופיים של בגדי כהונה אצל הכהן הגדול ביחס לבגדי כהונתם של ההדיוטות. כאמור לעיל, קיימת הקבלה בסיסית בין החוטים מהם עשויות יריעות המשכן לבין החוטים שמהם טוו את בגדיו של הכהן הגדול. אך ישנו הבדל מסוים בניהם: ביריעות המשכן אין זהב, ואילו בבגדי הכהונה יש גם זהב. כלי המשכן, לעומת זאת, עשויים זהב, ואילו אין בהם כלל תכלת. ניתן להצביע, אם כך, על חלוקה ברורה: המשכן עשוי מתכלת, ואילו כלי המשכן עשויים זהב. בבגדי הכהונה נמצאים התכלת והזהב גם יחד.

כלל, ניתן להבין את מעמד הכהונה בשני אופנים שונים. תפיסה אחת רואה בכהנים שליחי ציבור, אשר בעבודתם במשכן מייצגים את העם כולו. תפיסה אחרת רואה בכהנים חלק אינטגרלי מן המשכן, כך שהם משרתים את הקב"ה, ועובדים בעבורו, בדיוק כפי שמשמר המלך אינו שלוחו של העם, אלא חלק מארמון המלכות.

לדעת הרב שפיגלמן, מפרשתנו ניתן גם להסיק, שמלכתחילה, אהרן כלל לא היה מיועד להיכנס לקדש הקדשים. אחרת, לא ניתן להבין מדוע בגדי הלבן המיועדים לכניסה זו לא מוזכרים בפרשתנו בין שאר בגדי הכהונה. לדעתו, הכניסה לקדש הקדשים נדרשה רק כתוצאה מחטא העגל, או מסיבה אחרת כלשהי, שלא כאן המקום לעמוד עליה. ניתן להבין הגבלה זאת, במיוחד לאור השוואת המשכן להר סיני, שאליו רק משה הורשה לעלות, ולא אהרן הכהן. עובדה זו, לפיה הכניסה לקדש הקדשים התחדשה רק בדיעבד, מסבירה במידת מה, מדוע כניסה זו לא מתבצעת בששה עשר בגדים - כפי שניתן היה לצפות - אלא בארבעה בגדים בלבד. בגדים אלו מופיעים רק בשלב מאוחר יותר, כאשר נאמר הדין לפיו רשאי אהרן להיכנס לקדש הקדשים. (כבר חז"ל עמדו על כך שחסרון הזהב בבגדי הקודש הוא תולדת חטא העגל, אלא שלדעת הרב שפיגלמן שהכהן לא היה אמור להיכנס לקדש הקדשים כלל ועיקר)

ישנם, מספר מקומות אשר מהם עולה לכאורה קושי מסוים על תפיסה זו. בתחילת פרשתנו נאמר שאת הנרות יערכו אהרן ובניו באוהל מועד.

22. שמות כ"ז, כא:

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד כא באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני יהוה חקת עולם לדורתם מאת בני ישראל"

ומכאן לכאורה עולה, שבני אהרון אכן עובדים באוהל מועד. הרב שפיגלמן מציע להבין פסוק זה באופן אחר, באופן שמתיישב עם המהלך שהצענו. כאשר התורה קובעת בהמשך הפרשה שאת בגדי הקודש של אהרן ילבשו בניו אחריו ("ויבגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו" [כ"ט, ל]), ודאי שאין הכוונה לכל בניו בהיותם הדיוטות, אלא לאלו מבניו שירשו את מקומו בתור כהנים גדולים. כך גם מצינו ביחס למנחת כהן משיח.

23. ויקרא ו', יג:

"זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו"
 גם בפסוק זה, בניו של אהרן הם יורשיו על כס הכהונה הגדולה, ולא כהנים הדיוטות. אנו מוכרחים לפרש כך, שהרי מהמשך הפרשה שם עולה בבירור שהפרשה עוסקת בכהן המשיח בלבד. אמנם, גם כהן הדיוט מקריב מנחת חינוך, אך פרשה זו אינה עוסקת אלא בכהן גדול. בהתאם לכך, גם בפרשתנו מציע הרב שפיגלמן לפרש שרק הכהן הגדול עורך את הנרות, ואין הכוונה ב"בניו" אלא ליורשיו. פירוש זה מסתייע גם מן העובדה שהפסוקים בתחילת תצווה מקבילים כמעט מלה במלה לפסוקים בפרשת אמור.

על רקע תפיסות אלו, ייתכן שיש להבין את קיומם של הזהב והתכלת גם יחד בבגדי הכהונה, כביטוי לכך שהכהנים הם חלק מן המשכן ומכלי המשכן. מסר זה איננו מפקיע בהכרח את היותם של הכהנים שלוחי העם, אלא בא לתת דגש על כך שיש לראות בהם חלק מן המשכן גם כן. העובדה כי הכהנים מהווים חלק מן המשכן מאפשרת לראות את אכילתם כמכפרת על הבעלים, ממש כפי שהמזבח מכפר.

לסיכום, יש להעיר על כך שהניתוח שעשינו על פי דבריו של הרב שפיגלמן, אינם מתיישבים עם הקביעה ההלכתית שלפיה כהנים הדיוטות רשאים לחלוטין לעבוד בהיכל באופן מלא. כיצד ייתכן שההלכה שונתה כך שהאיסור לעבוד בהיכל הותר לפתע? יש להדגיש שהבעיה אינה "רק" הסתירה עם ההלכה. המסורת המושרשת בכל המשניות העוסקות בתיאור עבודת המקדש היא שכהנים הדיוטות עבדו בהיכל. הרב שפיגלמן מציע את הכיוון הבא לפתרון הבעיה.

כידוע, התורה מצווה בתחילת במדבר לשלח את הטמאים מהמחנה. מפשט הפסוקים, עולה כי טמא מת צריך להשתלח משלושת המחנות, ולא רק ממחנה שכינה, כפי שהוכרע להלכה. ניתן ליישב סתירה זו על ידי חלוקה בין מחנה ישראל במדבר לבין מחנה ישראל בארץ. במדבר הקב"ה הלך בתוך המחנה, כך שהייתה שם מדרגה מיוחדת של השראת שכינה שדרשה את סילוק הטמאים מכל המחנות ולא ממחנה שכינה בלבד.

באופן דומה ניתן לומר גם ביחס לעבודת הכהנים במשכן. בשל המדרגה הגבוהה של השראת שכינה במדבר, שבאה לידי ביטוי בהתגלותו של הקב"ה למשה ובהליכתו של עמוד הענן לפני המחנה, הכהנים ההדיוטות לא היו רשאים לעבוד במשכן. הגבלה זו בטלה בבית המקדש, שבו רמת נוכחות השכינה היתה נמוכה יותר. דברים אלו ניתנים להיאמר במיוחד לאור העובדה שלא קיים איסור מפורש על הכהנים לעבוד בהיכל, אלא שניתן להסיק מהפסוקים שבפועל הכהנים ההדיוטות לא היו נכנסים למשכן.